

Klic TRIGLAVA

LETO XII.

22. AVGUSTA 1959

ŠTEV. 243.

BITI ALI NE BITI

Obisk ameriškega podpredsednika Richarda Nixona v Sovjetski zvezi gotovo ni bil pogodu mnogim beguncem, ki so že po naravi nezaupljivi, kadar gre že za občečvanje s komunisti kaj pa šele za overturo v morebitno koeksistenco med dvema svetovoma. Upravičeno se boje, da se bo s tem čas njihovega povratka v domovino oddaljil in da ni več misliti na kakšno osvobojevalno ameriško vojno.

Gledano predvsem iz ozkega begunskega vidika bi takšno stališče še bilo razumljivo. Toda s kontinentalnih ali celo občečloveških vidikov pa je ameriško-sovjetsko približevanje razvojno nujno, četudi prinaša mnoge nevarnosti.

Pröblem je dejansko silno enostaven, kot smo ga že nekajkrat na tem mestu nakazali in kakor ga je tudi zdaj v Moskvi postavil Nixon: "Alternativa je, da s Sovjeti razgovarjaš, ali pa se boš nazednje z njimi tepel." Ta alternativa pa ni sprejemljiva. Kajti kadar imaš opravka samo z grobo silo, kot je to bilo v Hitlerjevem primeru, je stvar bistveno različna, če se spopadejo ideje. Teh ne boš u ničil s tanki in bombami, razen če z njimi tudi ne uničiš človeškega rodu.

Preostane torej, da ljudem pokažemo boljše ideje; še več: treba je tudi dokazati, da so zares boljše. Kako naj bi to naredili, če bi se obdali s kitajskimi zidovi, če bi vztrajali na železnih zavesah?

Vemo, da je ta pot dolga in težavna, združena z mnogimi nevarnostmi, zlasti kadar imamo opravka s tako izvežbanimi in fanatičnimi nasprotniki. Vendar pa ji dajemo prednost pred vojno, ki bi uničila svet. Z Nixonom smo prepričani, da bo stvar Napredka v svobodi končno zmagala nad Napredkom brez nje. Toda jabolko nam ne bo samo padlo v naročje in marsikatero idejo in politiko bomo še morali revidirati.

NAŠA BESEDA

Slovenski zamejski tisk je že nekajkrat poročal o poskusih zagrebških in beograjskih režimovcev, da bi se Slovenci odrekli svojemu jeziku v korist srbohrvaščine. Nič več in nič manj! Ta mehurček pa je počil dejansko že v letu 1957., ko bi naj o tem razpravljali na plenumu Zveze jugoslovanskih književnikov v Beogradu. Toda ker je bil odpor v Ljubljani le prehud, so plenum odpovedali. Vendar pa so leto dni kasneje, lanskega novembra, nekateri slovenski kulturniki na skupnem kongresu že morali braniti samostojnost Prešernovega, Cankarjevega in Levstikovega jezika. Ako bi segli nekaj let nazaj, bi našli v pariški Larousse članek Hrvata Antuna Polanščaka, ki je dejal, da slovenščina podpira lokalpatriotizem in da jo je treba žrtvovati, da ne bi zavirala razvoja jugoslovanske nacionalne zavesti. Zagrebška REPUBLIKA pa se je pred meseci pritoževala nad slovenskim in macedonskim jezikom, ki da sta umetna...

Mi celi zadevi nismo povečali bogve kake pozornosti, ker sramotimo, da so vsi vrazovski poskusi odprave slovenskega jezika v XX. stoletju - brez pristanka živega naroda - otročarija, pa naj potem

že prihajajo iz Zagreba, Beograda ali celo uradne Ljubljane. Drugač ni kalibri so poskušali s tem, pa so si prste opekli. Res, "ta burka je stara že tisoč let", zato nas niti najmanj ne skrbi usoda našega jezika in našega naroda, dokler biva na svoji zemlji in ga ne poskušajo razseljevati ali načrtno poseljevati s tujerodci.

Vendar pa bi utegnili imeti neko korist predložena protestna izjava, kot jo zamišlja g. Mirko Kunčič v zadnji številki SLOVENSKE POTTI. Taka izjava vseh svobodnih slovenskih kulturnih delavcev bi mogla imeti vsaj ta učinek, da bi pred svetom potrdila našo pravdo in vzbudila pozornost nanjo. Ker so komunisti dokaj občutljivi za odmeve v svetovni javnosti, tako na Zapadu kot na Vzhodu, - zlasti kadar ne gre za čisto politično-filozofske zadeve, jih utegne takšna akcija pripraviti k pameti. Vendar pa obstoja nevarnost, da bi besedilo takšne izjave dobilo notorično antisrbijanski odn. protijugoslovanski pečat, kot je slutiti iz Kunčičevega članka. Ne le da bi bil tak izpad pristranski, ker tovariši Hrvatje prav nič ne zaostajajo za tovariši Srbi, ampak bi bil tudi odmev v svetu negativen, kolikor poznamo njegovo reakcijo odnosno prezir do poskusov rušenja jugoslovanske federacije. Takšna kunčičevska izjava bi bila predvsem voda na "beograjski" mlin, ker bi "Beograd" takoj označil takšno akcijo kot politični manevar emigrantske reakcije, ki da se ji cedijo sline po dobrih starih časih. Tako bi takšna izjava dosegla prav nasproten učinek!

Izjava naj bo jasna toda pozitivna! Naj pribije samobitnost slovenskega naroda in njegovega jezika in naj zavrne poskuse slehernika, ki bi nam hotel streči po življenju, ne da bi se pri tem spuščala v politične kombinacije in vprašanja. Sodimo, da je vodstvo "Slovenske kulturne akcije" v Argentini poklicano, da o stvari razmisli in predloži osnutek take izjave svobodnim slovenskim kulturnim delavcem. Izjava bi mogla biti tem bolj interesantna in pomembna, če bi bilo mogoče zanj pridobiti tudi tiste obmejne slovenske kulturnike, ki sicer simpatizirajo z režimom doma.

Vsi pa bomo poklicani, da s takšno izjavo po najboljših močeh seznašimo svet. To pa bo tudi vlilo zaupanja in vere kulturnim delavcem v Sloveniji, da bodo napade iz Zagreba in Beograda prenašali s prezirom in ponosom.

O DOMOVINA, ti si kot bolezen!

Slovinci v Avstraliji se razburjajo. Neva Rudolfova, nadarjeno dekle, se je vrnila v Jugoslavijo. O njenih črticah "Čisto malo ljubezni" smo poročali aprila (KT 239). Gdš. Rudolfova je bila dokaj poznana med avstralskimi Slovenci in je sodelovala v MISLIH in ZARU. Potem pa jo je potegnilo srce v zakon, v Jugoslavijo. Med avstralskimi Slovenci je nastal hrup. Nekateri pravijo, da je bil njen odhod v titovino pljunek v obraz slovenski protikomunistični stvari. Drugi, posebno njene znanke, se zgražajo nad napadi in trdijo, da se je dekle odločila po težki notranji borbi. Prav radi verjamejo, da je bila odločitev težka. Bodočnost je negotova. Nihče ne ve, kako se bodo razpletala sledeča poglavja njene osebne drame pred očmi trdosrčnih titovskih oblastnikov, za katere je umetnost le dekla socializma. Ker ji zaradi mladosti ne morejo očitati medvojnega udejstvovanja, se bo pač izognila političnemu preganjanju. Ne bo se pa izognila gradnji socializma, kot se lepše pravi službi titovskim oblastnikom.

A odločitev je bila njena osebna stvar, kot so bile osebne odločitve vseh tistih beguncev, ki so se v zadnjih štirinajstih letih prostovoljno vrnili v Jugoslavijo. Prvi so se na tihem izgubili iz taborišč. Naslednji so se odzvali vabam jugoslovanskih repatriacijskih komisij, ki so se vrtele okoli beguncev. Kasneje so se vračali

ta k ženi, oni k staremu poslu, tretji v pokoj; vsi so se vračali domov. Nekateri so zašli v zapor. A čim več časa je preteklo od neslavne revolucije in povržene osvoboditve, tem manj sitnosti so imeli, če izvzamemo neizbežna poniževalna zasliševanja.

Ob vseh teh vrnitvah nam je prihajalo na misel, zakaj vendar je ta ali oni začel v begunstvo. Le mladi in krepki ljudje se lahko znajdejo v negostoljubni tujini. Posamezniki zdaj beže iz Jugo slavije, ker si predstavljajo, da se onstran meje cedita mela in mleko, pa se kmalu bridko razočarajo. Kdor je bežal, da bi bolje živel, se je motil. Dolgo traja, predno se ustališ v tujini. Precej slovenske pridnosti in iznajdljivosti je treba, da si poma gaš na noge. Mnogi, posebno v Ameriki, so dosegli višjo življenjsko raven, kot bi jo imeli doma. A to pač ni bil cilj begunstva, čeprav se taki vsekakor ne bodo vračali.

Mnogi smo bežali, da bi si rešili kožo. Ko je tekel čas in so se strasti pomirjevale, so se nekateri odločili, da koža ni več v nevarnosti, pa so šli domov. Nekateri pa smo bežali, ker smo hoteli živeti v svobodi. Čudba svoboda je to bila po taboriščih za ži co, a vendar smo lahko mislili, kar smo hoteli, govorili, kar smo hoteli. Po prvih letih taborišč smo prišli v zapadne države in smo se lahko tudi odločali, kakor smo hoteli. Zakaj bi se torej razburjali, če se nekdo odloči iti domov?

Prav gotovo je, da se vsak vrača z občutkom poraza. Domovina je kakor zdravje, a titovska domovina je kakor bolezen. Ne smemo pa si predstavljati, da smo le mi begunci junaki in borci za svobodo in bomo že pokazali tistim doma, ko se vrnemo v zmagoslavju. Če še kdo tako zmešano misli, je zadnji čas, da se otrese takih pojmov, kajti sicer ni prav nič boljši od komunistov doma. Razlika je samo v tem, da so komunisti na oblasti, taki protikomunisti pa bi radi bili na oblasti in če bi jo dosegli, bi paševali kot prvi. To pa ni naš namen in za to nismo zapustili domovine. Dobro se za vedamo, da smo le begunci, raztreseni v morju tujine. Narod je doma in narodni komunističen. Želi si svobodo, tako kot si jo mi želimo. Upamo, da jo bo nekoč - v ne preveč daljni bodočnosti - tu di dosegel. Mi v tujini poskušamo pomagati z našimi skromnimi moč mi. Kdor med begunci ne pomaga, ne pomehi prav čisto nič. Ne dela nas tujina junake in ne jamči nam, da smo dobri Slovenci. Med nami so slabi posamezniki prav tako kot v Jugoslaviji. A drugi, med nami prav tako kot v Jugoslaviji, se zavzemajo za "boljše" življenje v nematerialističnem pomenu besede, s to razliko, da je nam v tujini tako zavzemanje mnogo lažje kot onim doma. I eni i drugi, vključno tisti slabi, pa smo Slovenci. Več razumevanja in strpnosti bi nam zelo prav prišlo.

Razumevanje in strpnost vsaj z naše strani potrebujejo tudi tisti, ki se vračajo v domovino. Nepomembni posamezniki ne bodo deležni teh dveh dobrot s titovske strani. Nekaj drugega pa je ta ka osebnost kot kipar Meštrović, ki je prišel v Jugoslavijo in ga je Tito povabil na Brione na razgovor. Svetovno znani umetnik bi si celo lahko privoščil popolno odkritost in bi lahko Titu pove dal nekaj krepkih, čeprav vljudnih, in se recimo zavzel za rojaka Stepinca. Če si tega ne bo privoščil, ga bomo z vso pravico smeli napadati.

Kriv ali ne?

Primer Andrije Artukovića, bivšega ministra za notranje zade ve NDH, ki se je po vojni zatekel v Kalifornijo in se tam skrival pod lažnim imenom, je pred meseci prilil olja na srbsko-hrvatski ogenj. Čeprav prepuščamo neodvisnemu sodišču, da izreče sodbo o tem, če je Artuković kriv umorov tisočev Srbov in Židov v Paveličevi operetni Hrvatski, je vendar malo preveč pričakovati od normalnega človeka, naj bi verjel, da policijski minister v fašistični

državi ne bi vedel, kaj se dogaja z državljani, za kaj so bila ustanovljena koncentracijska taborišča in kakšna je notranja politika dotične države, kot nam je to hotel dopovedati gotovi hrvaški tisk. Artuković je za to moral vedeti, o tem ni prav nobenega dvoma. Ostaja potem samo, da je umore odobral ali pa da jih je obsojal. Če je bilo drugo, bi moral izvajati nujne konsekvence.

Titova vlada je pred osmimi leti zahtevala od Amerike Artukovićevo izročitev na podlagi neke stare tozadevne pogodbe med Združenimi državami in kraljevino Srbijo. Stvar se je vlekla od sodišča do sodišča, vendar pa je treba pri tem pripomniti, da ni šlo za to, da ameriška sodišča ugotove Artukovićevo krivdo ali nedolžnost ampak če je zadosten razlog, da ga je treba izročiti jugoslovanskim oblastem. V januarju je sodišče v Los Angelesu končno odločilo, da tega zadostnega razloga ni, ker da je zahteva po izročitvi bolj politične kot pa kriminalistične narave.

Mnenja smo, da so begunsko-izseljenski Srbi in Hrvati postopali nerodno če že ne napak, kakor so se vmešali v celo zadevo. Da v Jugoslaviji ni neodvisnega sodstva, o tem smo si na jasnem. Zato ni govora, da bi mogel kdorkoli pričakovati od partijsko-policijskih sodišč pravične razsodbe - pa četudi bi naj pri tem šlo za notoričnega vojnega zločinca. Zato ni bilo prav, ko so se nekateri svobodni Srbi postavili na Titovo stran in zahtevali Artukovićevo izročitev. Jutri bi se lahko kaj podobnega zgodilo s kakim Srbom. - Toda tudi svobodni Hrvati so šli predaleč, ko so branili Artukovića, kot da ni ničesar zakrivil in da je le žrtev srbokomunizma. Kaj takega se upira zdravi pameti.

Mihailovićevo precedens

Prav gotovo je, da bi Artukovićevo primer moglo raziskati kakšno neodvisno mednarodno sodišče in izreči sodbo. Čeprav ni izključeno, da bi na to pristali Amerikanci, ni govora, da bi kaj takega storili Titovi komunisti; še manj seveda, da bi sodbo izrekli kakšno ameriško sodišče in bi njen pravedek priznala Jugoslavija. Ko tako ni nobene možnosti, da bi Artuković prišel pred neodvisno sodišče, preostane samo še postopek, kot so se ga poslužili leta 1946 Amerikanci v primeru Draže Mihailovića. Tedaj so sestavili posebno javno "sodišče" iz uglednih ameriških pravnikov, ki so na podlagi obtožbe in obrambe izrekli "sodbo", da Mihailović ni kriv zločinov, ki mu jih očita jugoslovanska komunistična oblast. Tak postopek in tak "sodba" sta v veliki meri oprala pred svetovnim javnim mnenjem Mihailovićevo ime, čeprav oboje ni moglo rešiti njegovega življenja.

Naloga svobodnih Hrvatov, ki so se zavzemali za Artukovića, bi bila, da v obrambi dokažejo njegovo nedolžnost. Pričakovati kaj takega od Srbov, ki so iskreno prepričani o Artukovićevi krivdi ali vsaj sokrivdi za 200.000 pobitih Srbov (in Židov), bi bilo preveč. In če bi se Hrvati odločili za gornji svetovani postopek in v tem smislu svetovali ameriškim prijateljem, bi bila gotovo naloga Srbov, da zastopajo obtožnico. Nihče, ki mu je kolikor toliko poznana zgodovina fašistične N.D.H., jim tega ne bi smel zameriti. Tu ne gre za pogrevanje srbsko-hrvatskega spora. Gre le za to, da bi bilo na nek način - čeprav platonično - zadoščeno Pravici. Prepričani smo, da bi se vsaj zmerni Srbi strinjali s tem. Na Hrvatih je zdaj da pokažejo, da se ne boje sodbe javnega mnenja

Enoletna naročnina za Klic Triglava znaša v Angliji 24/-, v Severni Ameriki \$ 3.50 z navadno in \$ 7 z letalsko dostavo, v Avstraliji pa £A 1.10.0 z navadno in £A 3 z letalsko dostavo. Naročnina je plačljiva tudi v dveh polletnih obrokih. Poverjenica našega lista v Avstraliji je g. Pavla Miladinovič, 12 Oxford Rd., INGLEBURN, N.S.W., po verjenik v Sev. Ameriki pa g. Janez Žerjav, 114 Pope Street, FAIRFIELD, Conn., USA.

Prvi četniki

V junijski številki VESTNIKA slovenskih protikom. borcev je F. Grum zanimivo popisal, kako je pomladi 1942. prišlo v bližini Ljubljane do formiranja ilegalnega odreda, ki naj bi na terenu predstavljal Mihailovičevo vojsko v Sloveniji. Danes se kar težko bere, kako so se tedaj ljudje branili vstopati v tako enoto, tako so bili po eni strani že prestrašeni zaradi partizanskega delovanja, po drugi strani pa so omahovali med tem, če je že čas ali še ne. Tako bi se 20. 4. 1942. morali sestati bodoči četniki v Hrastju pri Lj., nakar bi naj krenili na Dolenjsko. Toda trije četniki niso našli nikogar; isto se je ponovilo kasneje v Novem mestu, kamor so šli iskat srečo. Na povratku v Ljubljano so jih Lahi aretirali, a dva sta jim ušla. Potem se je glasilov povelje, da se bo odred formiral iz Ljubljančanov in krenil na Dolenjsko. Tako se je v tednu pred 17. majem zbralo pri Sv. Urhu 17 mož med katerimi so bili 4 poklicni oficirji. Manjkalo jim je orožja, tako da je poveljnik Kranjc predložil komandi v Ljubljani, naj se odhod zaradi malega števila borcev odloži, dokler njih in orožja ne bo več. Predlog je bil zavržen, nakar se je odred 17. maja 1942. z 11 uporabnimi mauseričami, 10 ročnimi bombami in dvema pištolama podal proti Novemu mestu. Že naslednji dan so jih napadli Lahi, sčasoma pa so na en ali drug način bili skoro vsi ubiti v bojih z Lahi ali s partizani. - To je srž Grumovega članka.

Dasi je bila zamisel formiranja več zbirnih taborišč za moštvo in orožje v bistvu dobra, zlasti ker so bila ta terensko razdeljena (okolica Ljubljane, področje Stične, okoliš Velikih Lašč, Žužemberk in Novo mesto), vendar nekaj važnega ni funkcioniralo pravilno, ker so bili kaj hitro vsi ti "logori" ali likvidirani od partizanov (n. pr. "Triglav" na Primskovem in "Soča" pri Dobrepočju) ali pa se ni mogla obdržati zaradi pomanjkanja ljudi (Žužemberk, okolica Ljubljane). Kaže, da smo že tedaj kot tolikokrat kasneje trpeli na rani: pomanjkanje enotne in disciplinirane terenske organizacije. Zaradi nepripravljenosti našega političnega in s tem vojaškega vodstva smo bili povsod izven Ljubljane vsaj devet mesecev prepozni in smo se v tolikih primerih morali zadovoljevati z ostanki, ki so nam jih "puščali" partizani, ki so pravočasno izkoristili ljudski odpor do okupatorja in pobrali udarne in ofenzivne elemente.

Ostaja tudi vprašanje, zakaj se Kranjčeva ljubljanska skupina ni na poti proti Novemu mestu oglasila pri Volk-Dobnikovem "Triglavu", kjer bi lahko dobila več orožja in predvsem, kot bi bilo pričakovano, združila sile, s čemer ne bi odred le podvojil udarnosti ampak bi po svoji jačini tudi psihološko bolje vplival na samem terenu, kjer so se četniki kretali. Tako gotovo ne bi 8. junija prišlo do partizanskega napada na "Triglav", ki se je moral zaradi premoči v moštvu umakniti in je bil potem v italijanski ofenzivi 22. avgusta razbit. Razvoj bi vsekakor mogel biti boljši, nikakor ne slabši. Je morda tudi tu šlo za tisto usodno trilinijsko organiziranje, po katerem je bil "Triglav" pobratimska domena, oni pri Ljubljani pa "klerikalna"?

Omemba Franceta Gruma, kateri četniki so kasneje padli v bojih z Lahi ali partizani, pa zahteva gotovo dopolnilo. Gre za kapetana Lesjaka, Novakovega namestnika, ki se je jeseni 1942. nahajal v vaški straži v Bizoviku. Tam ga je Glavačev človek, Jelo Capuder, ob sodelovanju notoričnega Marijana Lavriča, ustrelil, češ da je delal s komunisti. Potem sta ga zagrebla kakor psa.

Ta likvidacija, ki je g. Grum ne bi smel zamolčati, zgovorno kaže, da je bilo nekaj hudo gnilega v deželi protikomunistični...

UREDNIŠTVO

KLIC TRIGLAVA izhaja okoli 20. v mesecu. Izdaja ga "Slovenska Pravda", združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Samo tisti prispevki predstavljajo njeno mnenje, ki so podpisani od izvršnega odbora.

Naš naslov je : BM-TRIGLAV, LONDON WC.1.

SRBE NA VRBE?

SLOVANSKI PROBLEM V LUČI KATOLIŠKE MORALE

Že stari Rimljani so imeli izrek: Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur (Po slogi rastejo male reči, po neslogi se največje razbijejo). To je danes še prav tako resnično in veljavno, kakor je bilo pred dvatisoč leti. Slovani smo nagnjeni k neslogi in medsebojnemu prepiru. A imeti bi morali pred očmi, da z neslogo ne bomo nikamr prišli. Jezuitski pater Vencel Lerch, po rodu Nемеc, ljudski misionar in vse časti vreden mož, je rekel: "Kakšna sreča za nas Nemce, da vi Slovani niste edini med seboj!" A gotovo je enako resnično: kakšna nesreča za nas Slovane, če nismo edini med seboj!

Konkreten primer so Bolgari. Zakaj so izgubili Odrin, ki jim je bil že priznan, in zakaj so izgubili dostop do Egejskega morja? Zato, ker so se dali nahujskati od slovanskih sovražnikov in so začeli vojno s Srbi (l. 1913). V tem trenutku so vsi padli po njih. Romuni so jim vzeli Dobrudžo, Grki Kavalo ob Egejskem morju, premagani Turki pa Odrin. Ker Bolgari niso ostali složni s Srbi, ker so pogazili slovansko slovo, so bili tepeni na vseh koncih in krajih.

Resnično je, kar je zapisal Finžgar v svojem romanu "Pod svobodnim soncem": "Velik bo Sloven, živel bo v mirnih hišah, svobodno sonce mu svetilo leto in dan, če bo složen z brati. Inače pride tujec, postavi mu peto na tilnik in svobodni narod postane rob". - To so zlate besede, ki bi si jih vsi Slovani morali zapisati v spomin in srce.

Ljubezen do naroda

Oglejmo si to reč nekoliko s stališča katoliške morale. Kaj pravi ona k tej zadevi?

Profesor Franc Spirago je v nemškem jeziku napisal velik katoliški ljudski katekizem. Spiragov katekizem je odobren in priporočen od več škofov. Preveden je na več jezikov. Spirago v posebnem poglavju obravnava tudi Narodnostno zadržanje kristjanov in pravi v tem poglavju:

"Kristjan sme in mora svoj narod bolj ljubiti nego tujega; kajti ta ljubezen je že od narave v človeku in je krščanska vera ne odpravlja, marveč poveličuje in pospešuje. Če rečemo: Kristjan sme svoj narod ljubiti, je rečeno premalo. Treba je marveč reči: Kristjan mora svoj narod ljubiti. Ljubezen do samega sebe in ljubezen do staršev tudi ni samo dovoljena, marveč je zapovedana. Iz zakaj naj ljubimo narod, iz katerega izhajamo in ki mu pripadamo? Baš kar je narod velika družina, veliko krvno sorodstvo. Kakor krvne sorodnike bolj ljubimo nego tujce, tako moramo tudi svoj narod bolj ljubiti kot vsakega tujega. In kakor otrok svojo lastno mater bolj ljubi nego tujo, ne da bi tujo zaničeval ali sovražil, tako moramo tudi mi svoj narod bolj ljubiti nego tujega, ne da bi tujega zaničevali ali sovražili. Ljubezen do naroda je torej utemeljena v naravni postavi, to je: v volji Stvarnikov.

Ljubezen do naroda kažemo s tem, da svoj narod visoko cenimo in z dovoljenimi sredstvi prispevamo v njegov prosep in obrambo. V obrambo svojega naroda smo posebno tedaj opravičeni, če skušajo naš jezik zatirati. Zatiranje svojega jezika občuti vsak sonarodnjak tako, kakor bi mu izdirali jezik iz ust.

Napako stori torej, kdor je do svojega naroda brozbižen ali kdor zataji svojo pripadnost do njega. Napako pa stori tudi, kdor pretirava ljubezen do naroda, kakor da bi bil narod najvišja dobrina človekova". Tako torej Spirago.

Ljubezen do drugih

V luči katoliške morale je torej dovoljeno ljubiti svoj narod. In ne samo dovoljeno, marveč zapovedano. Svoj narod ljubiti je moralna ali nraavstvena dolžnost. Narodno odpadništvo je nemoralno. Nemčurstvo je nemoralno!

Katoliški moralist jezuit Noldin pravi: "Sama razumna narava nas nagiba, da onn bolj ljubimo, s katerimi smo ožje zvezani. Milost pa narave ne uničuje, marveč jo spopolnjuje. Torej tudi z nadnaravno (to je krščansko) ljubeznijo smemo in moramo one bolj ljubiti, s katerimi smo ožje zvezani.

V tem je utemeljena in zapovedana osebna ljubezen do lastnega naroda.

Pa tudi ostali slovanski narodi so nam bližji nego neslovanski narodi. Torej jih moramo v luči katoliške morale in v luči krščanske ljubezni bolj ljubiti nego neslovanske narode.

Po katoliški morali ne smemo nikogar izključiti iz svoje ljubezni do bližnjega. Po isti katoliški morali moramo one bolj ljubiti, ki so nam po naravi bližji. V duhu in luči te morale imamo torej moralno dolžnost slovanske narode bolj ljubiti nego neslovanske narode. Popolnoma nemoralno je torej kak slovanski narod sovražiti!

Slovenski kat. duhovnik.

Perspektive za Jugoslavijo

Pod zgornjim naslovom je g. F. Lovrenc objavil 8. in 9. julija članek v BASLER NACHRICHTEN, čigar grobi povzetek objavljam:

Pred sam Titov rojstni dan so šli hrvaški študentje demonstrirati zaradi slabe hrane v menzi; ker je nastopila milica, je stvar zadočila takoj politični značaj. V svoji jezi je Tito celo sam obvestil svet, da so se take demonstracije pripravljale tudi v Macedoniji. Oboje kaže, da pod površjem doma vre. A kaj se bo zgodilo, ko bo starajoči Tito umrl? Kaj o tem misli 90% Jugoslovanov, ki niso komunisti? Kdo ve?

A tudi če se Titu nič ne zgodi, mu Hruščov lahko zaigra kak drжавni udar v partiji. Ni gotovo, če bo Tito tedaj zmagal; Moskva ima še vedno privlačno moč zlasti za preproste komuniste.

Razumljivo je, če Zpad krepi Tita proti "svetovnemu komunizmu", toda ni modro, da prepušča ves teren komunistom. Verjetno Tito ne bi bil tako muhast, če bi obstajala še druga alternativa. Takšna vloga pade le na emigracijo, ki pa po 15 letih odsotnosti seveda ne more več govoriti v imenu jgsl. narodov. Zato mora biti poslednja odločitev v vseh zadevah prepuščena tem narodom. Večina emigrantskih politikov si glede tega še ni na jasnem. Ni čudno, ko pa je med njimi toliko desnih ekstremistov, ki so se borili med vojno na nacifašistični strani. Med Srbi so to Veliko-Srbi, čijih sovražstvo do Hrvatov je neizmerno. Toda od Srbov demokratov je Božidar Vlajić nedavno izjavil, naj Srbi vedno točno opišejo, kar mislijo, sicer pride lahko do sumničenja, da streme za hegemonijo. Podobno mislijo ljudje okoli NAŠE REČI. Na žalost pa ostali Srbi ne pridejo z jasno besedo na dan. - Od Hrvatov sta dve nasprotni ustaški skupini; antipaveličevska le smatra, da zločinov Poglavnik ni izpeljal dovolj spretno. Za obe pa vlada Jugoslaviji srbokomunizem. - Dr. Maček se je v svoji knjigi izjavil za toleranco in dobre sosedne odnose. (Kaj pravi dr. Krnjević, člankar ne omenja.) Mačkovega mnenja so tudi drugi, n. pr. Radica. - Muslimani se zaradi položaja, mentalitete in izkušenj zavzemajo za liberalno rešitev vprašanj. - Med Slovenci ni skrajnejšev. Samoslovečci se zavzemajo za Veliko Slovenijo z večjim delom Koroške in Trstom. V 20. stoletju se ta načrt ne zdi izvedljiv. - Dr. Krekovi "klerikalci" točno povedo, kakšno Jugoslavijo hočejo in skušajo posredovati med Srbi in Hrvati. Enako liberalci, vendar pa njihovi Demokratski stranki ni čisto uspelo formirati in zbrati okoli sebe vse liberalne, demokratične Slovence. "Enfants terribles slovenske emigracije so mladi ljudje, ki se zbirajo okoli lista KLIC TRIGLAVA. Ti iščejo novih poti, toda so pri tem v nevarnosti, da se izolirajo in tako uničijo svoja idealna prizadevanja." - Bolgarsko usmerjeni Macedonci so najbolje organizirani. So proti Jugoslaviji. - Zadnje čase so se v spravljenem tonu oglasili dr. Miha Krek, Ilija Jukić, HRVATSKI DOM (ki ga izdajata msgr. Jesih in musliman Zulfikar-Pašić) in Božidar Vlajić. Brodolastnik Vane Ivanović je povzel vse to in misli povezal. - Osnovna misel je, da obstoja nevarnost, da se jugsl. komunisti hote ali nehote vrnejo v sovjetski objem, kar je treba preprečiti. Druga nevarnost je, da v primeru kake krize pride do narodnostnih pobojev v Jugoslaviji. To bi bil začetek konca. Zato je naloga časa, da zmerni emigranti iz Jugoslavije med seboj sodelujejo, odločitev glede Jugoslavije pa puste narodom.

(J.G.)

Slavko PODRAVSKI:

NI POVRATKA NA STAROI

Povod za to-le pisanje mi daje L. Sirčev članek "Zunanja trgovina Jugoslavije" (KT 242), ki sem ga pa tudi bral v nemškem izvirniku.

Na splošno rečeno, pogrešam objektivnost v ocenjevanju obeh svetovnih sistemov - in to na obeh straneh. Najpozitivnejši moment Zahoda je vsekakor demokracija z vsemi k njej spadajočimi svobodnimi, zato je tem bolj porazno za nas, da komuniste posnemamo prav v tem, kar pri njih najbolj obsojamo, namreč da prav tako kot oni samo pamfletiramo, ko vendar imamo svobodo izražanja, ki je oni nimajo. Mi bi lahko objektivno ocenjevali razmere na Vzhodu kot na Zahodu ter odkrito priznali tudi to, da je prav tako kot na Vzhodu tudi na Zahodu marsikaj gnilo, po drugi strani pa ne samo na Zahodu, ampak tudi na Vzhodu marsikaj pozitivnega. Komunisti tega ne morejo, ker je pri njih ravno to najbolj negativni moment, da ni svobode izražanja in sploh demokracije.

Pamflet, in Sirčev članek v originalu kakor tudi v izvlečku ni nič drugega kot pamflet, je pisan čisto po komunističnem zgledu in vrhu tega se jedra problema niti ne dotakne. Da so jugoslovanski komunisti streljali kozle in jih še streljajo - in to še čisto drugače in mnogo večje kot pa so navedeni v omenjenem spisu - to vem morda jaz najbolje, saj sem dolga leta živel tam in prav vsled kritike njihovih metod in razmer nisem mogel dokončati svojega študija, vendar če že to njihovo početje kritiziramo, potem je pač treba poiskati prave vzroke in res stvarno in konstruktivno kritiko izvajati; - s puhlimi pamfleti po mojem nič ne koristimo. Vrhu vsega pa je iz tega sestavka jasno razvidna tendenca ali želja po povratku nazaj - za dvajset let. Ta irealizem še prav posebno jemlje članku vsak pomen in smisel.

S slednjo ugotovitvijo sem pa že pri tem, ki se tiče tudi Klica Triglava. Tudi iz tega lista vseskozi zveni težnja po povratku v stari red - v privatno kapitalistični, meščanski, gospodarski in družbeni sistem. Edino kar lahko ocenim za pozitivno je to, da list odklanja kraljevino. Tudi zahteva po samostojni Sloveniji bi se dalo ugodno oceniti, ako ne bi bilo ustvarjanje novih mej nespodobno, ko je vendar očitna tendenca in potreba bodočnosti odprava vseh mej, ki se deloma že dandanes začneja realizirati. Moje mnenje je, da so vse težnje ali želje po vrnitvi "zlatih starih časov" - ki v resnici niti niso bili zlati, vsaj ne za večino ljudi - podobne irealizmu kmečkih puntov, ko so se ti borili za "stara pravda" in že prav zato niso mogli uspeli, čeprav so bili v veliki večini in v posameznih bitkah celo zmagoviti. Pogled nazaj, v preteklost, je lahko zelo koristen, toda le, ako se iz dogajanj v preteklosti in njih študija učimo za ravnanje v prihodnosti; ako pa gledamo v preteklost le z namenom, da bi se vanjo vrnili, je to jalovo početje in znamenje irealizma. Zgodovinskega razvoja ni moči zaustaviti, kaj šele zaobrniti - on gre svojo pot in prej ali slej premaga vse ovire na njej ter pri tem tudi pohodi tiste, ki te ovire postavljajo. Dokler bo emigracija tožila za restavracijo meščanskega gospodarskega in družbenega reda, toliko časa bo v brezupnem položaju in se bo razblinila še bolj kot se je že doslej ter bo deležna enake usode kot ruska emigracija iz časov oktoberske revolucije, ki jo Klic Triglava tudi sam omenja kot svarilo.

Poglejmo nazaj!

Kakor je rojstvo človeka povezano s porodnimi bolečinami matere in neobgljenostjo novorojenčka, tako je tudi ob zgodovinskih prelomnicah, ko se "rodijo" novi družbeni in gospodarski sistemi. Le pogledjmo na kratko nazaj v zgodovino! Ob prehodu iz rodovne ureditve družbe v sužnje posestniški sistem so prave vojne služile "nabavi" sužnjeve in gotovo se dotlej svobodni člani rodov niso dobro počutili, ko so postali zgolj "govoreča živina" - in vendar je ta novi red po-

menil gotov napredek v tem, da vojnih ujetnikov niso več "obvezno" ubijali in da je proizvodnja narasla ter je bil s tem omogočen nastanek umetnosti in filozofije. Prehod iz sužnje posestniškega v fevdalni red je bil povezan na eni strani z upori sužnjev na drugi pa s preseljevanjem narodov ali "barbarizmom", uničenjem staroveške kulture in civilizacije - kljub temu pa je prinesel določen napredek, saj tlačani niso bili samo "živina, ki govori", ampak so veljali za ljudi, in zopet se je proizvodnja še bolj dvignila ter krščanstvo - res za tisti čas revolucionarna religija - je ustvarilo novo zahodno kulturo. Nastanek meščanskega ali kapitalističnega sistema so spremljale neštetne državljanske vojne, v katerih sta šafot in giljotina pe-la svojo krvavo himno; tudi moderni ateizem, ki ga dandanes istovetijo s političnim komunizmom, se je rodil v tisti dobi, - kljub vsemu temu pa je prav v kapitalističnem obdobju bil dosežen doslej relativno največji napredek v vseh pogledih, razen enega, namreč tega, da je kapitalizem pravtako kot vsi sistemi pred njim odigral svojo vlogo in kljub temu ne odstopi prostovoljno, s čimer bi obvaroval človeštvo bolečin poroda nove dobe, čeprav obvarovanje pred porodnimi bolečinami pri človeku za današnjo znanost ni noben problem več.

Socializem bodočnosti

Bežno smo se ozrli v preteklost in omenili samo nekaj najznačilnejših momentov in prelomnic v zgodovini družbenega razvoja - in vendar nam že to omogoča razumeti, da je tudi zlo, ki ga prinaša s seboj komunizem, samo porodna bolečina tistega dela sveta, v katerem se poraja nov družbeni in gospodarski red, za katerega bo najbrž ostala v veljavi označba "socializem", ki je že dolgo v splošni rabi. Seveda trenutno stanje na Vzhodu še nikakor ne zasluži imena socializem, saj so še komaj ustvarjene osnove za njegov nastanek, vendar pa se že sedaj razločno pojavljajo posamezni momenti napredka, ki dajejo bodočemu socializmu prednost pred kapitalizmom. Vzemimo samo primer "polne zaposlitve", ki je kapitalizem niti ne želi in je tudi dejansko ne uresniči, ampak ga spremlja stalno večja ali manjša armada brezposelnih, medtem ko je za porajajoči se socializem ena njegovih osnovnih značilnosti ali pa vsaj zahtev in stremljenj. In dejansko je na Vzhodu pomanjkanje delovne sile aktualen problem in ne brezposelnost, ki je ena osnovnih značilnosti Zahoda. Razen toga tam ni bogatih in revnih - če izvzamemo partijsko oligarhijo ali "novi razred", ki je pa prehoden pojav - kar je zopet ena prednost, čeprav so še vsi "revni" (razen birokratov), kajti neenakost v kapitalizmu je glavni izvor nezadovoljstva množic. Sicer pa tudi partijski voditelji Vzhoda niso "bogataši" v pravem pomenu besede, ampak se samo nezakonito okoriščajo s premoženjem skupnosti, kar se bo pa nehalo, čim se bodo razmere normalizirale, - to pa je vprašanje časa, ki je odvisno od tega, kdaj bo postala diktatura odvečna, ko ne bo več sil, ki bi se prizadevale restavrirati stari sistem, torej kadar bo ves svet že na poti v socializem. To pa ni nujno, da bi se moralo zgoditi na tak način kot se je na Vzhodu, namreč z državljansko ali pa svetovno vojno, pod vodstvom političnega komunizma, saj so se tudi v preteklosti revolucionarni prehodi iz enega sistema v drugega izvršili burno in nasilno v glavnem na bolj ali manj omejenem ozemlju ter so se nato deloma nekrvavo in manj drastično razširili na ves civilizirani svet ali pa so bili ponekod celo prostovoljno sprejeti s strani vladarjev - seveda pa se tam niso uveljavili dosledno in zato imamo še danes mnoge ostanke fevdalizma celo v Evropi.

Naloge emigracije

S tega vidika gledano bi emigracija (pravzaprav je izraz "emigracija" nepripraven, ker pomeni le pojav emigriranja) ali bolje rečeno emigrantstvo (ta izraz je smiselno pravilen) lahko ušlo razblinjenju, se mu izognilo, ako bi opustilo svoje dosedanje jalovo počenjanje ter se dokopalo do spoznanja, da so vsi poskusi povračanja v preteklost - kot n.pr. restavriranje kapitalizma v Jugoslaviji - pravtako nesmiselni, kot je bila nesmiselna tako imenovana "Sveta aliansa",

ki je restavriral v Franciji fevdalno monarhijo in skušala preprečiti uveljavitev kapitalizma; posledice tega so bile nove revolucionarne državljanske vojne, - zmagal pa je vseeno novi red, samo krvi je več preteklo kot bi bilo treba. Namesto da se torej predaja irealizmu, bi emigrantstvo - in to ne samo jugoslovansko - lahko odigralo zelo pozitivno vlogo, ako bi se intenzivno zavzelo za to, da ostane Zahodu prihranjena strahota komunističnega načina prehoda v novo dobo in bi se povezalo s tistimi zahodnimi silami, ki se prizadevajo za miren nastanek novega reda, brez "porodnih bolečin", a vendar dosledno in temeljito, s čimer bi Zahod prehitel razvoj Vzhoda in s tem bi odbila komunistom poslednja ura, kajti spričo demokratičnega - toda res temeljitega in doslednega - socializma z visokim življenjskim standardom bi komunistična diktatura padla kot gnil sad z drevesa. Tako bi emigranti res lahko koristili svojim domovinom in vrhu tega še deželam, katerih gostoljubnost uživajo sedaj. Takšno udejstvovanje, dejavnost s takšnimi cilji bi šele dala njihovim organizacijam perspektive, ki bi jih povezovale in ne razblinjale, tako kot jih sedanja brezupna in brezperspektivna usmerjenost v prazno. S tem v zvezi bi tudi skrbno zasledovanje razvoja v domovini, kjer vladajo komunisti, ter objektivno ocenjevanje tamošnjih dogodkov dobilo čisto drugačen smisel in bi se ne dogajalo več, da bi izvajali jalovo pamfletističko kritiko stvari, ki so v resnici le v prid nastanku in razvoju nove družbe, ampak bi se potrudili v smeri iskanja pravih vzrokov neskladnosti med teorijo in prakso. Ako se ne bi balo zabeležiti tudi vse tisto, kar je tam perspektivno gledano pozitivnega in bi to tudi stvarno priznali ter

ugodno ocenili, ostro in stvarno pa bi kritizirali zlaganost in demagogijo partijskega vodstva in njegove nesocialistične metode, tedaj bi samo pridobili na ugledu in zaupanju pri svojih narodih, ki sedaj več ali manj upravičeno vidijo v emigrantih le izdajalce domovine in koristolovce, ki jim je le do osebnega ugodja. Končno pa tudi ne gre apriorno napadati in zmerjati komuniste samo zato, ker so komunisti, kajti tudi med njimi je mnogo idealistov (v ljudskem pomenu besede, ne v filozofskem) in dobrih ljudi - končno so v preteklosti mnogo hudega prestali in mnogo žrtvovali za uresničenje ideje socializma, le da so ti večinoma padli v bojih ali pa so jih pozneje izrinili drugi - ampak je tudi med njimi treba razločevati špekulante in karijeriste ter oblastneže od onih, ki iskreno verujejo v stvar socializma in so morda sami najbolj razočarani nad tem, kar ni vse tako, kot bi moralo biti ali pa so toliko zaslepljeni, da mislijo, da drugače pač ne gre. Navsezadnje pa tudi ne smemo prezreti, da ni vse, kar je pri komunistih negativnega, iz zlobe namerno povzročeno, ampak igra tudi neznanje in nesposobnost posameznikov veliko vlogo; naposled pa tudi dejstvo, da se čutijo stalno ogrožene od zunaj, kar tudi dejansko so, zato se branijo z vsemi sredstvi, tudi za ceno nepopularnosti pri svojih lastnih in tujih narodih. Iz teh razlogov tudi stremijo po svetovni oblasti, da bi bilo konec nevarnosti od zunaj in bi ne bili več potrebni ogromni izdatki za obrambo. Z uvedbo demokratičnega socializma na Zahodu in opustitvijo vsakršne maščevalnosti pa bi odpadli glavni faktorji, ki omogočajo vzdrževanje takšnega režima na Vzhodu, kakršen sedaj je.

PISMA UREDNIKU

"JUGOSLOVENI NA OKUP!" - G.Urednik! Da bi bralci KLICA TRIGLAVA mogli razumeti pismo g.Mirka Gjurkovečkog (KT 242) in sploh celo polemiko med nama, bi morali poiskati v ranih številkah moj dopis v "Razgledih" (KT 233), prvo pismo g.Gjurkovečkog (KT 237), moj odgovor njemu (KT238) in nato drugo pismo g.Gjurkovečkog (KT 242), in šele tedaj bi jim bila cela stvar jasna, ker bi videli, kaj sem jaz rekel in kaj je g.Gjurkovečki rekel, da sem jaz rekel, in obratno. Vse to kajpak postaja za bralce nezanimivo, - pa zato tudi škoda dragocenega prostora v Klicu. A naj mi bo vendar dovoljeno pripomniti, da je njegovo pismo (KT 242) podobno zgodbi o postopku nekih predvojnih žandarjev v Jugoslaviji.

Pripovedujejo namreč, da če si se pred vojno osebno zameril kakšnemu orožniku, (da si mu n.pr. konkuriral v njegovi ljubezni, da si zmagal pri kartah itd.) ti on ni mogel nič. Toda ob prvi priliki, ko te je srečal, te je prijel za rame in na ves glas rekel, da so vsi prisotni čuli: "Kome ti psuješ kralja?" Vsak protest, da nisi niti besede rekel, je bil zastoj. Peljali so te na žandarmerijsko postajo, kjer si se mogel na glavo postavljati dokazujoč, da nisi preklinjal kralja.

Tako nekako hoče g. Gjurkovečki meni podtikati, da napadam socialno delavnost Udruženja slobodnih Jugoslovena na Švedskem; da ne cenim zares velike pomoči, ki jo oni izkazujejo beguncem v Avstriji in na Grškem kot tudi da sem proti Jugoslaviji; na pomoč pa poziva g. Vilderja in Slovence-intelektualce na Švedskem, s katerimi je g. Gjurkovečki "razpravljajal" o mojem pisanju. Dejansko pa sem le kritiziral gotovo politično pisanje lista JUGOSLOVEN; kritiziral sem zlasti generaliziranje v pogledu "pokvarjenih politikov" in podobno. Kritiziral sem tudi gotove politične ideje in politično tolmačenje v JUGOSLOVENU; povedal sem svoje mnenje, do katerega imam prav toliko pravice kot ga ima urednik g. Gjurkovečki. Morda ima on prav, morda imam jaz, morda pa niti on niti jaz. Nikjer niti z besedo nisem kritiziral pomoči beguncem od strani omenjenega Dnštva, torej akcijo, na katero društvo s polno pravico lahko ponosno. Ta dejavnost pač ni in ne more biti nikomur "trn v očesu". Vendar pa Udruženje slobodnih Jugoslovena, njegovi intelektualni in neintelektualni člani, vključno tudi urednik g. Gjurkovečki, nimajo nobene pravice pričakovati, da bi se jaz ali katerikoli drugi Slovenec moral v polnem strinjati z njihovim čisto političnim tolmačenjem in pisanjem zato, ker imajo od dobrodelne akcije največjo korist slovenski begunci v Avstriji. Kakšna logika bi to bila!?

Moja kritika JUGOSLOVENOVEGA pisanja je v gotovi meri obročila sad, ker vidim, da v njem ni več tistega generaliziranja in "borbenega" pisanja brez razmišljanja - s srcem a ne z razumom. Morda bo nekega dne JUGOSLOVEN tudi pričel objavljati pisma uredniku, v katerih se pisci ne bodo strinjali z njim; dotlej pa izkoriščam prostor v KLICU TRIGLAVA, da opozorim na dve, tri nedemokratske točke v njegovem pismu. Prva je gornja "zgodba o žandarju". Druga je njegova izjava, "da trpi naša emigracija veliko škodo zaradi takšnega 'nadmudrivanja' in izgube časa, medtem ko se rdeči diktatorji smeje nad brezplodnostjo emigracije". Z drugimi besedami pravi g. Gjurkovečki: "Ne kritiziraj me, sprejmi moje mnenje kot edino pravilno; - ako me kritiziraš, pomagaš Titu, slabiš emigrantsko borbo proti Titu" in podobno. To pesem prepevajo mnogi v emigraciji: vsi totalitarci od začetka, toda noben demokrat. Pri g. Gjurkovečkem je v vprašanju neznanje; toda ker živi v demokratični Švedski, upam, da bo nekoč razumel, da je demokracija vladavina s pomočjo razprave, z diskusijo, preko medsebojnega kritiziranja in popravljanja, ker se vsak demokrat zaveda, se mora zavedati, da nihče ne razpolaga z resnico. Najlažje se ji je moč približati s pomočjo svobodnega razgovora. To bodo, upam tako, spoznali tudi "Slovinci-intelektualci", s katerimi bo - spet upam - g. Gjurkovečki tudi to pismo obravnaval. G. Gjurkovečkemu in Združenju slobodnih Jugoslovanov pa iz srca želim mnogo uspeha v njihovem dobrodelnem delovanju in jim čestitam na dosedanjem.

V. A. Farkaš (B. Simonič)

/S tem je ta razgovor zaključen. Urednik KT/

"ČUT ZA MERO": G. urednik! Za božjo voljo vendar, kdaj se bodo emigranti kot borci za svojo svobodo postavili v iste vrste s kolonialnimi ljudski-narodi, ki se žele otresti imperializma!? Kaj je bilo treba podpisnikom marčnega odprtega pisma na predsednika francoske vlade (KT 240) obsojati to, da se je nekdo postavil v času sramotnega anglo-francoskega napada na Suez na stran Arabcev, pa čeprav so to bili ustaše? Bili so, ker je bilo mesto prazno, ko se niso svobodnjaško (le na jeziki!) prevzeli emigranti postavili pravočasno na stran narodov, ki pred svetom terjajo pravico, da se sami vladajo. Ne dvomim, da je takšna pripomba v korist sueškega škandala imponirala Francozom in okrepila stališče spomeničarjev, toda takšno sta-

lišče je moralno neopravičljivo, na dolgo dobo pa tudi politično pogubno. Ko bi vsaj molčali!

Svobodnjak

TO NAJ BI BILA SLOVENIJA! - G.urednik! Izdajateljem knjige "This is Slovenia" je treba izreči priznanje. Majhen narod smo in še v emigraciji nismo složni. Zato je lepo brati, da vsaj Slovenska narodna zveza v Kanadi deluje za narodov blago, čeprav ji manjka sredstev in so prizadevanja zato skromna. Ne smemo po grdi navadi raztrgati še teh prizadevanj.

S.P.

G.urednik! Ocenjevalec L.P. je vse preveč obziren do knjige o Sloveniji, ki je izšla v Kanadi. Zelo dvomljivo je, da bo vsaj za silo služila svojemu namenu, ker nas pred inteligentnimi tujci lahko le osmeši. In to ni šala. Tujci, ki se zanimajo za male tuje dežele, vendar niso duševni kreteni, da bi prezrli neumnosti, ki jih mrgoli v knjigi.

J.K.

G.urednik! Trezni Doctor Sober mi je zelo všeč, a vendar mi je žal, da ga vrli Kanadčani niso prevedli z Doctor Bison. Vsekakor bi bil Josip Jurčič za Amerikance bolj prikupen kot predhodnik povesti z Divjega Zapada kakor pa v vlogi zagovornika prohibicije.

S. T.

NAŠ DOM: G.urednik! NAŠA LUČ objavlja med vestmi iz Anglije, da je "neimenovani dobrotnik" poravnal preostali dolg za "Naš dom" - tj. 1300 funtov. Nedvomno je to dejanje sila velikega pomena in bi bilo dosti bolje, ako bi "neimenovanemu dobrotniku" vedeli za ime, tako da bi se ga lahko spominjali ob obletnicah Našega doma. Na koncu koncev je po mojem mišljenju taka skromnost nepotrebna in lahko tudi vzbuja nepotrebne dvome. Poravnava dolga za Naš dom sveda ne pomeni le, da se sedaj župnik g. Kunstelj lahko oddahne in mirno zaspi, ne da bi sanjal o pošastnih številkah, ki so bremenile njegovo ime pred zakonom ampak tudi da je sedaj Naš dom zares postal "naš", tj. skupna last, kajti niti g. župnik ni nikdar trdil, da je Naš dom nje gova last, čeprav je "posodil" svoje ime, za zadosti potrebam zakona. Bodisi "Slovensko društvo" ali bilo kako drugo "Društvo" ali "Pisarna" ni mogla predstavljati pravne osebe, kateri bi bodisi banka bodisi gradbena družba posodila denar za nakup Doma. Za to se je žrtvoval g. Kunstelj - in bi v primeru poloma tudi moral nositi posledice. Tega so se morda nekateri, ki se shajajo v Domu, premalo zavedali. G. župniku se ni treba več žrtvovati in rad verjamem, da se mu je odvalil kamen od srca. "Naš dom" pa je še vedno tam - kupljen s pomočjo številnih prispevkov, malih in velikih, s strani Slovencev širom Anglije in "neimenovanega dobrotnika". Postavlja se vprašanje: Kaj sedaj? Kdo je lastnik "Našega doma"? - katerega so se prej marsikateri otepali zaradi finančnih bremen in katerega bi, kot se je izrazil g. župnik, "podedoval slovenski narod" v primeru njegove smrti. No, g. župnik je, hvalabogu, še živ in razrešen vsake obveznosti. "Naš dom" ima gotove dohodke, ki so se doslej delno uporabljali za odplačilo posojila na hišo. Kam bodo ti dohodki šli sedaj in kdo bo z njimi razpolagal? V kolikor je kdajkoli obstojal nekakšen odbor za Dom, je obstojal edino na papirju. Čas je, da se tudi to postavi na svoje mesto in prepričan sem, da je g. župnik istega mnenja. A ker je on doslej nosil levji delež bremena, bi bilo edino prav, ako sam predlaga rešitev tega vprašanja. Čim preje, tem manj bo nepotrebne govoričenja.

M.G.

PRED DESETIMI LETI

Iz govora dr. A. Kuharja ob ustanovitvi Slov. društva v Londonu: "Danes moramo počastiti to našo skupnost, ko ste se v takem številu zbrali z vseh strani. Taka jeklena povezanost in medsebojno zaupanje naj nas navdaja tudi potem, ko se vrnemo domov... Prav je, da vsak s svojo glavo misli, toda v enem pravcu smo si vsi enotni: v pravcu križa, v katerem se je razvijal slovenski narod. Po poti križa bomo skupno korakali z isto mislijo v srcu za našo domovino, da ne bomo po vrnitvi prinesli seboj razprtije ampak skupnost."

/KT 27, 15. avgusta 1949./

V. A. Farkaš:

RAZGLEDI

USTAŠKA KOMEDIJA: Ustaši v emigraciji imajo velike težave. Z izjemo Španije se danes v glavnem nahajajo v demokratskih deželah, kjer njihove metode dela ne morejo priti prav do izraza. Njihova duševna hrana je mrznja do Srbov in ta mrznja lahko pride do močnega izraza edinole, če so vsi ustaši zbrani ne pa razmetani širom sveta in fizično pomešani z demokrati. Tako ostanejo edino ustaški časopisi, ki vzdržujejo mrznjo, medtem ko na ustaško maso, proti njihovi volji, pomirjujoče vpliva demokratska sredina, ki zelo pogosto posameznikom tudi odpre oči. Zato ni nikakršno čudo, da se vse večji in večji deli ustašev odvajajo od zločinskih voditeljev in se vtapljajo v okolje, v katerem se nahajajo. Tako se bo naposled ustaška "ideologija" neukročene mrznje proti Srbom videla samo še iz ustaških časopisov Danice, Hrvatske revije, Nove Hrvatske itd. ter v knjigah in brošurah ustaških "znanstvenikov" Jelića, Buća itd.

Nedavno je urednik ustaške HRVATSKE REVIJE, ki izhaja v Buenos Airesu, Vinko Nikolić, bivši urednik Paveličevega časopisa, objavil lastni uvodnik pod naslovom "Izumiranje naše emigracije". Tu pravi Nikolić med drugim: "Ko z najglobljo bolečino v duši pravimo, da hrvatska emigracija izumira, to ni nič drugega kot ugotavljanje dejstev, ki se vsak dan pojavljajo pred našimi očmi. Evo nekoliko takih dejstev: Od hrvaške inteligence so se mnogi povsem brutalno "amerikanizirali", to je, vrednost ljudi merijo v prvi vrsti po tem, koliko imajo dolarjev, tako da od njih ni moč pričakovati ničesar za kakšno skupno stvar... Kjer je dobro, tam je domovina njihova. V zadnjem času so si osnovali zadrage za vzajemno pomoč v primeru bolezni in smrti... hrvaška emigracija je prišla v tako stanje, da jo bolj skrbi, kako bo bolela in umirala nego kako bo živel in se borila... Vedno več je Hrvatov, ki se pomirjajo z mislijo, da bomo za vedno ostali v emigraciji... Mnogi prilagajajo celo svoja imena novim jezikovnim okoljem... Starejši vse česče izumirajo..., mladi pa odrasčajo za mladino. Najmlajši se rode kot tujci... Hrvaška deca govori med seboj le v tujih jezikih... Tako bomo mi zelo hitro ostali brez naraščanja, kar se že opaža na vseh področjih. Vse več naših ljudi se ženi s tujkami, kar v večini primerov pomeni popolna izguba družine... Preje so posamezniki govorili, da je najvažnejše, da se čim več naših ljudi gospodarsko opomore, da bomo imeli potem sredstva za vsako hrvaško podvzetje. Danes je žal obratno... Žalostno je, a še bolj vsake obsodbe vredno, da čeprav je med nami emigranti več milijonarjev, mi nimamo niti enega časopisa, niti ene knjige v kakem svetovnem jeziku..."

Ko ustaš Nikolić govori o hrvaških emigrantih, s tem misli ustaše. Ustaška ladja tone in zato ni čudno, če jo zapuščajo ustaške podgane in puščajo ustaške krmarje na cedilu. Ustaš Nikolić poziva vse Hrvate, da se zbero, da končajo z medsebojnimi prepiri, da se postavijo drug ob drugem s HSS-ovci, ker je treba upoštevati, da "ta stranka predstavlja demokratsko silo, katero sprejemajo oni, od katerih pričakujemo pomoči in ki bodo vsekakor imeli glavno besedo pri urejanju bodočega svobodnega sveta." Počasi ustaši uvidevajo, da v demokratskem svetu nimajo zaveznikov.

V svojem uvodniku se Vinko Nikolić sprašuje: "Kakšen pomen na primer ima ponavljanje, da je bil dr. Mačkov oče Slovenec, ko pa vemo, da je veliko pretrpel za hrvaško stvar. Ali pa, da napadamo dr. Krnjevića prav danes, ko zastopa hrvaško državno pravno stališče tako jasno in odločno, da bi mogel biti z njim zadovoljen tudi Starčević."

V krizi se nahaja tudi časopis mladih, nedavno iz domovine došlih ustaško navdahnjenih Hrvatov, NOVA HRVATSKA, ki se posebno po naša z dejstvom, da izhaja v Fleet Street-u v Londonu, kjer je sedež največjih angleških časopisov. V zadnji številki iščejo gmotno

pomoč od Hrvatov širom sveta, da bi mogel njihov časopis iziti vsaj enkrat mesečno. Kakor pravijo, je na vsakih sto ljudi, ki prëjemajo list, samo dvajset naročnikov.

Poleg nedavne ustaške polomije v Parizu (glej tudi KT-240), po roča JUGOSLOVEN, ki ga izdaja Združenje svobodnih Jugoslovanov na Švedskem, da so člani proustaške organizacije "Stjepana Peršina" z nožem napadli tajnika tega združenja g. Marka Milutinovića. Prav tako piše, da je združenje prejelo grozilno pismo od neke druge ustaške organizacije. O vsem tem vodi preiskavo švedska policija. Tako se ustaški gangsterji predstavljajo demokratskemu svetu!

DESETI APRIL je največji ustaški praznik v spomin na ustanovitev N.D.H. v letu 1941. Zdaj poskušajo ustaši, da bi proslavo tega praznika naprtili vsem Hrvatom. NOVA HRVATSKA želi prikazati ta dan kot simbol hrvaške borbe za svojo državo. Za vse tisto, kar se je v tem nemškem satelitu dogajalo, NOVA HRVATSKA krivi "neodgovornost kakor tudi nesposobnost nekaterih hrvatskih politikov".

Kot v Parizu tako so tudi drugod ustaši proslavili obletnico proglašitve hrvaške države. Tako piše DANICA, glasilo ustaških fra trov, meseca maja, o veliki proslavi 10. aprila v kanadskem Torontu. Omenja, da so o proslavi pisali tudi kanadski časopisi in dodaja še nekaj neumnosti. Temu je obširno odgovoril g. Stjepan Bradica v u = vodniku HRVATSKEGA GLASU, kjer pravi med drugim: "... treba je povedati, da oni, ki je 10. aprila izdal proglas in obenem napovedal vojno Vel. Britaniji in Kanadi ter kasneje tudi Združenim državam, vse do danes ni proglasil s temi državami niti premirja, in gotovo ne miru..."

V glavnem demokratični Hrvati, dasi so tudi separatisti, ne na sedajo ustaški želji, da bi vsi Hrvatje sprejeli 10. april in ga proslavljali. Čudno izjemo pa dela g. Bogdan Radica, ki je trdil v debati z g. Vilderjem v pariškem SAVREVENIKU, da so bili Srbi zelo iznenadeni, ko so videli, da lahko tudi Hrvatje ustanavljajo države, vojsko in diplomacijo, pa čeprav pod Hitlerjem in Mussolinijem. G. Radica bi dobro naredil, če za dokaz hrvaške državo tvornosti t.j. sposobnosti, da si osnujejo svojo državo, ne bi jemal primer kriminalne N.D.H., ker bi lahko prav to preje uporabili kot dokaz, da Hrvatje niso sposobni imeti svoje države, ne da bi potem ponoreli, ko jo dobe. Še mnogo časa bo moralo preteči, še mnogo hrvaških generacij bo moralo izumreti preden bo oprana ta krvava sramota, ta madež, ki so ga ustaši vrelji na hrvaško ime, na nedolžen hrvaški narod.

-----X-----

DRUGA GENERACIJA

Nove izdaje

Beograjski tisk je nedavno objavil vest, da bo izšla knjiga o "FAMILIJI PRIBIČEVIĆ", katero je napisal - dr. Stojan Pribičević. Obehem pa čujem, da bodo v doglednem času izšle tudi tej podobne knjige in sicer:

- Peter II.: DINASTIJA KARADJOR-DJEVIĆEV.
- Rade Pašić: FAMILIJA PAŠIĆ.
- Vladimir Radić: PORODICA RADIĆ.

Srbski begunski krogi pa zanjajo vest, da bi kdo pripravljaj knjigo o "BRAĆI KNEŽEVIĆ".

(ps)

SLOVENEK NA ČELU

Junija meseca je "Summa cum laude" ter kot "Valedictorian" diplomiral v diplomatskih vedah na Georgetown univerzi v Washingtonu g. Milan Kravanja. Kot prvi med 128 diplomanti je imel tudi posebilni govor, kjer je omenjal Jugoslavijo. Pred tem je bil izvoljen za člana "Gold Key Society"; to je najvišja čast, ki jo more podeliti univerza. Za tem pa je postal član največje ameriške Honor Society, "Phi Alpha Theta - National Honor Society in History". Med vsemi diplomanti je bil g. Kravanja edini ki je bil član obeh ustanov.

Iskreno čestitamo.

OD MESECA DO MESECA

Uradno so sedaj počitnice. Zvezna in republiške skupščine so na odmoru do konca avgusta. Medtem pa zvezna vlada premleva nove zakone, ki bodo predloženi skupščini enkrat v septembru. Eden izmed teh zakonskih predlogov se tiče financiranja stanovanjske izgradnje, ki med drugim predvideva, da privatne osebe lahko polože kavcijo na novo stanovanje, ki ga bodo šele zgradili. Kavcijo bodo po vselitvi dobili povrnjeno v obliki najemnine.

V pripravi je tudi zakon o izkoriščanju zemlje v poljedeljske svrhe, ki pooblašča ljudske odbore, da predpišejo minimalne agrotehnične mere, ki jih mora podvzeti vsak zemljiški posestnik pri obdelovanju svoje zemlje. Te mere bo mogoče predpisati samo, ako bodo na razpolago potrebna sredstva (n.pr. naprave za namakanje, umetna gnojila, itd.). Zakon je naperjen proti "zaostalemu načinu kmetovanja" (vidi tudi današnje gospodarsko rubriko).

Kot vsako leto, so tudi letos proslavili "Dan vstaje", t.j. dan upora proti okupatorju v zadnji vojni. Glavna proslava v Sloveniji je bila v Podlipoglavu pri Ljubljani, kjer je bil svoje čase glavni stan CK KPS in komande partizanskih odredov v Sloveniji.

Macedonci v Grčiji so se baže zakleli, da ne bodo več govorili macedonski - ampak samo grški. Grški listi poročajo o primerih, ko so se prebivalci celih vasi v egejski Makedoniji odločili, da ne bodo več uporabljali svojega materinskega jezika. Skopljanska NOVA MAKEDONIJA trdi, da gre za organizirano kampanjo neodgovornih elementov, ki imajo zaslonbo pri oblasteh. Ako je ne bi imeli, pravi časopis, bi oblasti kaj takega ne tolerirale, kajti nihče na tem svetu se prostovoljno ne odreče svojega jezika, a še manj prisega, da se ga ne bo več posluževal. To pa ustvarja nezaupanje med dvema sosednjima državama ter onemogoča iskreno prijateljstvo. - Zaenkrat še ni bilo nobene uradne reakcije na to v Beogradu odn. Atenah.

Abesinski cesar je obiskal Jugoslavijo sredi avgusta - t.j. Hrvaško in Slovenijo. Na obisku je bila tudi stara mati sedanjega belgijskega kralja Elizabeta, stara 83 let, ki je prisostvovala letnemu festivalu v Dubrovniku, nato pa obiskala Jovanko in Tita na Brionih. Jovanka je "nedavno zbolela" - uradno. Ker značaj bolezni ni bil objavljen, je mnogo "zlobnih" govoric, ki dvigajo Titu lase. Na Brionih je bil tudi znameniti kipar Mestrovic s svojo

ženo in sinom.

Srbskega patriarha Germana je obiskal antiohijski patriarh Teodosij, katerega je German obiskal ob priliki nedavnega potovanja po Srednjem Vzhodu.

Drugi obiskovalci v Jugoslaviji so bili predstavniki burmanske socialistične stranke, dva voditelja japonskih socialdemokratov, in predsednica zveze socialističnih žena Indonezije. Vsi so imeli razgovore s predstavniki Socialistične Zveze Jugoslavije, sindikatov in drugih organizacij.

Istočasno se je vršil plenum CK Indonezijske KP, na katerem je generalni sekretar napadel Jugoslavijo - t.j. Zvezo jugoslovanskih komunistov - da "neposredno deluje za razkroj antikolonialnih in anti-imperialističnih pokretov." - Ko je bil Tito na svojem obisku azijskih dežel (lansko zimo), so indonezijski komunisti priredili demonstracije, medtem ko je kitajski zunanji minister obtožil Tita, da je imperialistični agent.

GOSPODARSTVO:

Poljedelstvo: Približne končne številke kažejo, da so letos pridelali v Jugoslaviji okrog 5,340.000 ton žita, okrog 7 milijonov ton koruze in okrog četrt milijona vagonov sladkorne pese. To je nedvomno doslej najboljša žetev v Jugoslaviji sploh. Visokorodna pšenica je obrodila povprečno 40 metrskih stotov na hektar. Ako se bo posrečilo predelati vseh 250.000 vagonov sladkorne pese, bo to dalo okrog 300.000 ton sladkorja, t.j. okrog 16 kg na prebivalca. Ako bi vedno proizvedli toliko sladkorja, bi lahko več ali manj prenehali z uvozom, ki je samo lani stal 15 milijonov dolarjev. Vse seveda zavisi od možnosti predelave. Investicijska banka je odobrila sredstva za izgradnjo osem novih tovarn, od katerih pet bo zgrajenih do 1961.1., a ostale leto kasneje. Vredno je še omeniti, da samo Vojvodina pridelala 150.000 vagonov sladkorne pese.

Vkoliko bo letošnja žetev zadovoljila domače potrebe veliko zavisi od pravočasne mlatve, ki ne napreduje kot bi morala zaradi pomanjkanja mlatilnih strojev. V tem slučaju je najhujše prizadeta visokorodna pšenica, ki še na dežju hitro pokvari. Stroje bodo žlasti potrebovali prihodnje leto, ko bodo posejali okrog 768.000 hektarjev z visokorodno pšenico. Nekateri srezi potrebujejo že sedaj do 800 mlatilnih strojev.

Vršijo se priprave za jesensko setev. Preskrbeli so zadostne količine semen in

okrog en milijon ton umetnih gnojil. Regres za nabavo poljedeljskih strojev, goriva in kemikalij za zaščito biljk bodo odobrili vsem onim kmetom, ki lahko "zagotovijo" rentabilno proizvodnjo. To bo verjetno "zagotovljeno" z zakonom o izkoriščanju zemlje v poljedeljske svrhe. Investicijska banka bo tudi razpisala natečaj za posojila za izgradnjo skladišč, katerih obupno manjka, nabavo strojev, proizvodnjo krme, itd. Dalje bodo povečali nadzor nad klanjem telet, da bi zagotovili večjo proizvodnjo živine prihodnje leto.

Obseg orne zemlje se je povečal v zadnjih desetih letih za 1.600.000 hektarjev. Samo lani so prvič obdelali 20.000 hektarjev. Sadovnjaki so tudi narasli od 389 hektarjev na 402.000 hektarjev.

Nakupne cene žitaricam in živini bodo zagarantirane tudi prihodnje leto. Kilogram pšenice bo stal 36 din, rži 33 din, a koru ze, ječma in ovsa 31 din.

Sadje tudi dobro izgleda letos - toda tudi tu je vprašanje, ali ga bodo pravočasno spravili na trg odn. v tovarne. Bolj verjetno je, da bo precej sadja propadlo, enako kot lani. Kot vedno, tudi v tem pogledu ni načrtne politike. Sliv bo letos okrog 100.000 vagonov, a grozdja okrog 120.000. Z ozirom na to, da že lani niso mogli prodati vsega vina in da je država morala odkupiti veliko količino, je jasno, da je položaj precej kritičen - zlasti še, ker so "viničarji" bili komunistom vedno tako pri srcu - kot dobra propaganda. Nekaj podobnega se godi tudi s krompirjem v Sloveniji.

Hmelja so letos pridelali v Savinjski dolini okrog 3.200 ton (900 ton več kot lani) - 1.200 kg na hektar.

Sodelovanje z Zdruzeno Arabsko Republiko in Sudanom je postavilo makedonsko bombažno industrijo v precejšnjo zadrego. Egipčanski in sudanski bombaž je namreč mnogo cenejši od domačega, tako da se domača podjetja otepajo makedonskega bombaža. Govori se zato o možnosti državne subvencije odn.

o uvedbi predpisa, da ne more nihče dobiti tujega bombaža, ako istočasno ne vzame tudi gotovo količino domačega. Izvoz tobaka iz Makedonije je zadnje čase tudi postal problematično zaradi slabih pogojev na tujem trgu.

Industrija: Izvoz se je povečal v prvi polovici letošnjega leta za 11% v primeru z istim razdobjem lani. Kot običajno, prvi na listi je bil - les. Industrija je svoj izvoz povečala za 12%, medtem ko je bil izvoz poljedeljskih izdelkov nekoliko nižji zaradi slabe letine lansko leto. Uvoz potrošne robe je bil tudi nekoliko nižji iz "tehničnih razlogov", a obljublja, da se bo dvignil v drugi polovici leta.

Po uradnih podatkih se je industrijska proizvodnja v prvem polletju dvignila za 12% v primeru s prvim polletjem lani. Največje povečanje je zabeležila kemična industrija - 27%. Njej sledijo električna industrija (23%), industrija gradbenega materiala (20%), lesna industrija (20%), kovinska industrija (16%), proizvodnja nafte (14%) in premoga (12%). Proizvodnja v Sloveniji se je povečala za 10%.

Kaže se potreba za standardiziranje proizvodnje. Okrog 160 izdelkov so standardizirali letos, toda to predvsem v lesni in tekstilni industriji. Največja potreba se kaže v tem pogledu v prehranbeni in čevljarški industriji.

Jeseniška železarna je proslavila svojo 90-letnico. Letno izdelala 208.000 ton jekla (64.000 ton pred vojno). Od tega je 15% visoko kvalitetnega jekla, 39% dobrega jekla in 46% navadnega jekla. Preko 80% jekla pred vojno je bilo navadnega jekla. Ker so Jesenico zelo oddaljene od rudnih ležišč, ni verjetno, da bi jeseniško železarno še na dalje razširjevali. Pač pa bodo izboljšali kvaliteto proizvodnje in se specializirali v vežbanju strokovnjakov za ostale jugoslovanske železarne.

Mariborska "Hidromontaža" izdeluje okrog 50 hladilnikov (refrigerators) na dan. To so 65-litrski hladilniki tipa "HIMO" (Hidro-Montaža) in stanejo 62.000 din. Tovarna je doslej izdelala okrog 2.000 takih hladilnikov.

"SPLOŠNA PLOVBA" iz Pirana obratu je sedaj 12 prekoceanskih ladij. Ta mesec je kupila tri 8.200 tonske ladje v Belgiji in jih krstila BLEED, BOHINJ in BOVEC. Opremljene so s 70 potniškimi kabinami, velikim hladilnikom, tanki za olje, radarjem itd. Obenem je kupila na Japonskom 16.000 tonsko ladjo PIRAN. Puljska ladjedelnica gradi za "S.P." še štiri motorne nosilce KOROTAN, TRBOVLJE in ZRENJANIN, od katerih vsak bo imel 12.700 ton nosilnosti, in BELO KRAJINO z 18.500 tonami, ki bo največja in najmodernejša ladja "S.P."

CRVENA ZASTAVA avtomobilska tovarna iz Kragujevca je v prvi polovici letošnjega leta izdelala 915 FIAT 600, 120 FIAT 1.100 in 500 $\frac{1}{2}$ tonske kamione ter majhne tovarne automobile tipa CAMPANILA. Vse to po pogodbi s FIATom iz Italije. Izgleda, da se avtomobili FIAT dobro prodajajo in da so naperi, da bi izdelovali domače tipe izguba časa. To dokazuje izkušnja mariborske tovarne TAM, kjer lahko že izdelane avtomobile uporabijo za staro železo, ker jih ne morejo prodati.

IVAN STANIC